

W spirali zbrodni

BALLADYNA
JULIUSZA SŁOWACKIEGO

Tragedia

Utwór dramatyczny przedstawiający konflikt moralny, ideowy lub psychologiczny prowadzący nieuchronnie do klęski bohatera, czyli katastrofy. Kategorią estetyczną w tragedii jest tragizm.

Obok komedii i dramatu właściwego jeden z trzech podstawowych gatunków dramatu.

Tragizm

Kategoria estetyczna, oznaczająca sytuację, w której bohater nie może dokonać pozytywnego dla siebie wyboru, wszystkie decyzje prowadzą go do klęski; cecha sytuacji lub wydarzenia, które prowadzą nieuchronnie do wielkiego nieszczęścia, najczęściej dotyka ono osobę szlachetną, niewinną.

3. Podaj nazwy wartości najważniejszych w życiu Balladyny.

Lawrey/Shutterstock.com

.....

Fedorov Oleksiy/Shutterstock.com

.....

Chatchawat Prasertsom/
Shutterstock.com

.....

4. Wylicz wszystkie zbrodnie i niegodziwości popełnione przez Balladybę. Podaj motywy, którymi kierowała się bohaterka.

CZYN	MOTYW

2. Zapisz, na czym polegał tragizm losów podanych bohaterów.

Balladyna

Alina

Matka

Pustelnik

Grabiec

Kostryn

Kirkor

Goplana

Kara dla Balladyny

Zbrodnie bohaterki były tak straszne i było ich tak wiele, że brakuje ludzkiej sprawiedliwości, by im zadośćuczynić, dlatego karę wymierzają siły natury lub Bóg – piorun staje się narzędziem kary. Tragedia Słowackiego potwierdza ludowe rozumienie sprawiedliwości obecne w balladach Mickiewicza – „nie masz zbrodni bez kary”.

Kirkor

Kirkor – rycerz, pan zamku. Ceni prostotę, uczciwość. Jest szlachetny w swoich zamiarach. Bierze za żonę dziewczynę z ludu – Balladybę, nie kieruje się względami materialnymi, ani klasowymi. Nie znajduje jednak u jej boku spełnienia

- Najwyżej stawia dobro własnego ludu i sprawiedliwość. Obiecuje zabić okrutnego króla Popiela IV, który bezprawnie zagarnął koronę i wybawić lud od ucisku. Skupia się na walce o przywrócenie dawnego porządku.

- Po pokonaniu Popiela IV zostaje wybrany królem, lecz rezygnuje z korony, gdyż uważa, że nie jest godzien piastować takiej funkcji, ponieważ jest zwykłym, prostym człowiekiem. Hołduje zatem uświęconej tradycji, a jego zachowanie jest świadectwem znajomości rodzimych obyczajów, skromności i szacunku dla królewskiego urzędu.

Jako rycerz szlachetny, który potrafi walczyć w otwartym polu, z szablą w ręku, natomiast nie pojmuje metod takich, jak zdrada ponosi klęskę w starciu ze złem świata. Zostaje zdradzony przez własną żonę Balladybę i ginie jako ofiara jej niepoohamowanej żądzy władzy.

- **Fon Kostryn** – cudzoziemiec, dowódca straży zamkowej. Intrygant zmierzający do podniesienia swojej pozycji. Szybko zostaje współnikiem Balladyny (wspólne zabójstwo Gralona i Grabca) oraz jej kochankiem. Ginie otruty przez Balladynę.

- **Grabiec** - wieśniak, syn zakrystiana, ceniący dobre trunki i suto zastawiony stół, zalotnik Balladyny. Adoracją otacza go Goplana, która ulokowała w nim swoje uczucia, nie dostrzegając jego wad: prostactwa, zadufania i pychy. Grabiec nie grzeszy wiernością ani ogładą. Uczyniony królem dzwonkowym zapowiada surowe i bezwzględne rządy.
- Zostaje zabity przez Balladynę, która pragnie zabrać mu koronę.

Kolory

- Złoto – symbol władzy, dobrobytu. Do domu Wł. przyjeżdża w złotą kareta zajeżdża „złoty książę” - Kirkor. Małżeństwo z nim ma zapewnić Alinie lub Balladynie szczęście.
- Czerwień, purpura, szkarłat – również symbole władzy, ale także śmierci, zbrodni, życiowego piętna. Krwistą czerwiecią mienią się rzeki w państwie Popiela IV. Ciało martwej Aliny krwawi. Balladyna, po dokonaniu zabójstw, ma ręce unurzane we krwi. Na czole zbrodniarki pojawia się krwista plama – symbol przewinienia, zbrodni. Czerwone maliny przypominają Alinie kolor ust Kirkora, Balladynie kojarzą się z krwią. Burzowe niebo ma barwę purpury – zwiastuje to nadchodzące nieszczęścia.

Święta korona Lecha

- Korona jest jednym z atrybutów władzy, sprawowania rządów. Osoba nosząca na głowie koronę to władca, król.
- Według „legendy” Słowackiego taką koronę otrzymał Lech – mityczny założyciel państwa polskiego od Scyty (Słowianina) – mędrca ze Wschodu powracającego z Betlejem od żłóbka Chrystusa. Malutki Jezus rzekomo bawił się ową koroną. Lech miał przekazywać ją swoim potomkom. Jednym z nich był Popiel III, ale po detronizacji (z królewskiego tronu zrzucił go brat), uciekł, schronił się w lasach i uniósł ze sobą koronę. Ufał, że nadejdzie moment, iż ponownie będzie mógł ją założyć.
- W tym czasie nastąpiły rządy Popiela IV. Rzeki spłynęły krwią, a korona przechodzi „z rąk do rąk” (znajdują Chochlik ze Skierką, przekazują Gopłanie, a ta Grabcowi). Ostatecznie w koronie na tronie zasiada Balladyna, lecz jej rządy są krótkie i nie przywracają w kraju szczęścia.
- Korona „zwiastuje” w tym przypadku nie tylko władzę, ale również utraconą narodową tożsamość. Jej brak wiąże się z klęskami.

Dzban malin

- Spór między siostrami będzie się toczył o jeden dzban – ten, który będzie szybciej napełniony. Dzban malin jest zatem symbolem sporu pomiędzy siostrami. Oznacza również zbrodnię, której dopuściła się Balladyna. Filon przynosi taki dzban na proces z udziałem głównej bohaterki.
- Dzban miał stanowić uosobienie szczęścia, być „przepustką” do lepszego życia, przełamaniem społecznej bariery, magicznym przejściem z wiejskiej chaty do królewskiego zamku.
- Tej drogi nigdy nie pokonała Alina. *„Ja mam dzban pełny, mniej jedną maliną”* – mówi Alina do Balladyny, a ta ironicznie odpowiada: *„Weź tę malinę z mego dzbanka”*. Balladyna uświadomiła sobie porażkę, stratę wszystkich marzeń, które wyobrażał dla niej ów dzban. Ta jedna malina przepełniła czarę goryczy zazdrosnej siostry i sprowokowała ją do zbrodni.

Nóż

- „Krwawe żelazo” – symbolizuje zabójstwo, śmierć, jest narzędziem zbrodni – Balladyna zabija nim siostrę Alinę. Wbija nóż w pierś dziewczyny. Nieopatrznie zostawia go na miejscu dokonanego mordu, lecz później wraca po niego.
- Nożem uśmierca również Grabca.
- Zatrutym narzędziem dzieli chleb na pół i skażoną połową częstując Kostryna. W ten sposób unicestwia kochanka – eliminuje go z „gry” o władzę.

Piętno na czole

- Według Biblii Bóg naznaczył Kaina krwawym znamieniem na czole, by po zabójstwie brata – Abla, był rozpoznawalny jako przestępca, morderca, człowiek, który złamał obyczajowe prawa moralne oraz prawo Boga.
- Balladyna rozmazuje krew zamordowanej siostry na swoim czole. Krwista plama pozostaje jej na zawsze. Jest piętnem zbrodni.
- Haniebnego znaku nie udaje się zetrzeć. Balladyna przysłania znamię czarną przepaską. Nie chce, by ktoś poznał jej tajemnicę. Obawia się kary.

Piorun

- Uosabia sprawiedliwy wyrok, koniec pewnego etapu, nieszczęść. „*Bogdaj piorun*” – przeklina Pustelnik, mówiąc o „wyższej” sprawiedliwości. Goplana zdaje się na wolę Boga przed odlotem na północ. Mówi:

*„Poplątałam ludzkie czyny
tak, że Bogu mścicielowi
Trzeba wziąć grom i upuścić
Na ludzkie dzieła i winy...”*

- Rażona piorunem ginie Balladyna, grom wypala oczy Wdowie.
- Piorun zapowiada boską moc, wyrokuje o ingerencji Boga i świata przyrody w ludzkie losy. Według wierzeń ludowych jest „namacalnym”, widocznym symptomem obecności Stwórcy.